

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk- och C14-analys av en takbräda från östra flygeln på Atteby gård, Mofalla, Hjo - komplettering

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk- och C14-analys av en takbräda från östra flygeln på Atteby gård, Mofalla, Hjo - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:111). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

18 November 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:111**Hans Linderson****DENDROKRONOLOGISK- OCH C14- ANALYS AV EN TAKBRÄDA FRÅN ÖSTRA FLYGELN PÅ ATTEBY GÅRD, MOFALLA, HJO-komplettering****Uppdragsgivare:** Jacques Näsström, Skällnoravägen 6, 168 39 BROMMA **Område:** Lund**Prov nr:** 16890-16892 **Antal Sågprov:** 1+2**Dendrokronologiskt objekt:** Stickprov

Det dendrokronologiska dateringresultatet uppnår inte självständigt de kriterier vi ställer på en säker datering. Årsring 85 svarar bäst mot år 1846 men även ganska bra mot år 1619. Eftersom bakgrundsinformationerna gör gällande att byggnaden är från 15- eller 1600-talet var det angeläget att utesluta ett av dessa dateringsförslag. I ett försök att undvika den så kallade sentida C14-platån som sträcker sig från i storleksordningen 1680- till 1950-talet (orsakat huvudsakligen av användningen av fossilt kol, gas och olja), valdes de äldsta årsringarna av det undersökta virket. Man måste därför lägga till 82 år på C14-resultatet. Det äldre dateringsförslaget ger år 1619-82= år 1537, vilket kan med C14-resultatet uteslutas.

Resultat C14 Ua-63699: årsringar 1-5 av 85

Dendro nr:	Trädslag	Antal år	C14 på 2 sigma Prob. 95,4%	Datering av yttersta årsring i provet + 82 ÅR	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)
16890	tall	3 av 85	1650-1700 20,4% 1720-1810 51,3% 1920- 23,8%	1732-1782 20,4% 1802-1892 51,3% >2002- 23,8%	

Resultat dendro:

Dendro nr:	Provnr:	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Trädets egenålder
16890	1	Tall	85	Sp 56, nära W	1846	1846-1850	100
16891	2	Tall	76;3	Sp 46, W	1786	V 1786/87	90
16892	3	Tall	41	Sp 25, W?	Ej datering	-	

Kommentarer till ovanstående resultattabeller

Takvirkets yttersta årsring dateras sannolikhet till 1846. Avverkningen bör ha skett år 1846-1850. En tanke är att, det inte är orimligt att en byggnad från cirka år 1600 skulle behöva byta ut takbrädor som är 250 år gamla. Inte sällan kan man finna äldre takvirke på vinden där de helt enkelt är kastade eller samlade i samband med renoveringen. En möjlig framtida provtagning?

Komplettering november 2019:

Prov 16891 är taget ur hjärtväggen i trappan till övergången i flygeln. Denna dateras så att avverkningen har skett **vinterhalvåret 1786/87**.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891